

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och om ändring av rubriken för 7 kap. och 27 § i lagen om arbetslöshetskassor

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och om ändring av rubriken för 7 kap. och 27 § i lagen om arbetslöshetskassor (RP 150/2024 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- specialsakkunnig Joni Rehunen, social- och hälsovårdsministeriet
- expert Mikko Räsänen, Finlands näringsliv rf
- finansekonom Antti Klemola, Sysselsättningsfonden.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Folkpensionsanstalten
- Akava ry
- STTK rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf.

Utskottet har fått ett meddelande, inget att anmärka

- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner och lagen om arbetslöshetskassor ändras.

Det föreslås att arbetslöshetsförsäkringspremierna för 2025 fastställs.

Betänkande ShUB 16/2024 rd

Löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie ska enligt förslaget vara 0,59 procent av lönen och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie 0,20 procent av lönen för en lönesumma upp till 2 455 500 euro och 0,80 procent för den överskjutande delen av lönen. Löntagares arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare i företag föreslås uppgå till 0,30 procent av lönen och arbetsgivares arbetslöshetsförsäkringspremie för delägare i företag till 0,20 procent av lönen.

Arbetslöshetsförsäkringspremien för statliga affärsverk föreslås uppgå till 0,20 procent av det lönebelopp som betalas av affärsverket för affärsverksamhet för en lönesumma upp till 2 455 500 euro och 0,43 procent för den överskjutande delen av lönen. Arbetslöshetsförsäkringspremien för universitet föreslås uppgå till 0,20 procent av lönen för en lönesumma upp till 2 455 500 euro och 0,49 procent för den överskjutande delen av lönen.

Gränsbeloppen för lönesummorna i fråga om självriskpremien föreslås bli ändrade så att full självriskpremie tas ut av företag vars lönesumma är minst 39 288 000 euro. Självriskpremien ska inte tas ut av företag vars lönesumma är högst 2 455 500 euro.

Det föreslås att gränsbeloppen för lönesummorna som gäller skyldigheten att betala omställningsskyddspremie justeras så att de motsvarar lönekoeficienten för 2024. Det föreslås att koeficienten för full omställningsskyddspremie för 2025 är 2,2. Det föreslås dessutom att Närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter ska upplysa Sysselsättningsfonden om utlåtandena om omställningsskydd.

Regeringen föreslår också att Sysselsättningsfondens extra årliga redovisning på 50,3 miljoner euro till Folkpensionsanstalten för finansiering av grunddagpenningen slopas.

Som en följd av ändringarna i finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel föreslås dessutom tekniska ändringar i lagen om arbetslöshetskassor.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Regeringen föreslår att arbetslöshetsförsäkringspremierna för 2025 fastställs. Det föreslås att premierna sänks jämfört med föregående års nivå. I förslaget beaktas prognoserna för utvecklingen av ekonomin och sysselsättningen samt ändringarna i den inkomstrelaterade dagpenningen och vuxenutbildningsförmånerna under den senaste tiden. Procentsatserna grundar sig på en beräknad genomsnittlig arbetslöshetsgrad på 8,1 procent år 2025.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte och tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Betänkande ShUB 16/2024 rd

Enligt förslaget är arbetslöshetsförsäkringspremien för löntagare 0,59 procent av lönen 2025, vilket är 0,20 procentenheter mindre än 2024. Arbetslöshetsförsäkringspremien för arbetsgivare är enligt förslaget 0,20 procent av lönen för en lönesumma upp till 2 455 500 euro och 0,80 procent för den överskjutande delen av lönen. Då är arbetsgivarens genomsnittliga premie uppskattningsvis 0,61 procent av lönen, vilket är 0,21 procentenheter mindre än 2024. I arbetsgivares genomsnittliga premie ingår en andel på 0,02 procentenheter för finansieringen av omställningsskyddet. Motsvarande relativa ändring föreslås även i arbetslöshetsförsäkringspremierna för delägare i företag, för statliga affärsverk och för universitet.

Det föreslås att koefficienten för full omställningsskyddspremie för 2025 är 2,2. För närvarande är den 2,9. Enligt propositionen har cirka 90 procent av de utbetalda utgifterna för omställningsskyddet före utgången av juni 2024 täckts kumulativt med omställningsskyddspremier, även om man då den arbetsgivarspecifika premiekoefficienten fastställdes bedömde att de intäkter som den genererar skulle täcka hälften av utgifterna för omställningsskyddet. Omställningsskyddet trädde i kraft vid ingången av 2023, men användningen av det har dock kommit igång långsamt. På grund av den korta tiden är det svårt att göra tillförlitliga bedömningar av den kommande utvecklingen. Detta talar för en måttlig sänkning av koefficienten för omställningsskyddet.

Det föreslås också att gränsbeloppen för de lönesummor som tillämpas för arbetsgivarens självriskpremie för utkomstskyddet för arbetslösa höjs med 2024 års lönekoeficient så att de motsvarar gränsbeloppet för lönesummorna i fråga om arbetslöshetsförsäkringspremien.

Sysselsättningsfonden beräknar att det 2025 inflyter arbetslöshetsförsäkringspremier till ett belopp av 581 miljoner euro av arbetsgivarna och till ett belopp av cirka 621 miljoner euro av löntagarna. Enligt finansministeriets ekonomiska prognoser beräknas Sysselsättningsfonden med de föreslagna procentsatserna uppvisa ett underskott på 263 miljoner euro 2025. De förändringar i arbetslöshetsförsäkringspremierna som beror på konjunkturväxlingar i samhällsekonomin jämnas ut genom en konjunkturbuffert, som enligt finansministeriets prognoser beräknas uppgå till 1 377 miljoner euro vid utgången av 2024 och till 1 114 miljoner euro vid utgången av 2025.

Regeringen föreslår också vissa ändringar som vanligtvis inte ingår i den årliga propositionen om följande års arbetslöshetsförsäkringspremier. Det föreslås att det även i fortsättningen är utvecklings- och förvaltningscentret som ska lämna uppgifter om utlåandena om omställningsskydd till Sysselsättningsfonden. I lagen om arbetslöshetskassor föreslås dessutom tekniska ändringar som följer av ändringen av finansieringen av den inkomstrelaterade dagpenningens grunddel. Dessa ändringar ingick inte i propositionen med förslag till omorganisering av den offentliga arbeidskrafts- och företagsservicen (RP 207/2022 rd).

Dessutom föreslår regeringen att den årliga redovisningen på 50,3 miljoner euro från Sysselsättningsfonden till Folkpensionsanstalten för finansiering av grunddagpenningen slopas. Förslaget hänför sig till propositionen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och ändring av sjukdagpenningen (RP 123/2024 rd) som är under behandling i riksdagen. Då besparingarna inom sjukförsäkringen styrs till statsfinanserna blir det möjligt att sluta redovisa en separat post av intäkterna av arbetslöshetsförsäkringspremier till finansieringen av grunddagpenningen.

Betänkande ShUB 16/2024 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 150/2024 rd utan ändringar.

Helsingfors 7.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Krista Kiuru sd
vice ordförande Mia Laiho saml
medlem Kim Berg sd
medlem Maaret Castrén saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Ville Merinen sd
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Aino-Kaisa Pekonen vänst
medlem Minna Reijonen saf
medlem Anne Rintamäki saf
medlem Päivi Räsänen kd
medlem Pia Sillanpää saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Ville Väyrynen saml
ersättare Mari Kaunistola saml.

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.

Betänkande ShUB 16/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservation 1

Motivering

Med hänvisning till vår reservation till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om styrning av socialskyddsfondernas besparingar till stärkande av statens och kommunernas ekonomi och om ändring av sjukdagpenningen (RP 123/2024 rd) föreslår vi att Sysselsättningsfonden även i fortsättningen årligen ska redovisa en post på 50,3 miljoner euro till Folkpensionsanstalten för finansiering av grunddagpenningen.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1 enligt betänkandet men med följande ändring i ingressen:

Reservationens ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner

I enlighet med riksdagens beslut
~~upphävs i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner (555/1998) 23 § 2 mom., sådant det lyder i lag 387/2023, och~~
ändras 14 a §, 14 d § 3 mom., 18 § 1—5 mom., 24 § 1 mom. och 24 a § 3 mom., sådana de lyder, 14 a § i lagarna 891/2022, 387/2023 och 1127/2023, 14 d § 3 mom. i lag 387/2023 samt 18 § 1—5 mom., 24 § 1 mom. och 24 a § 3 mom. i lag 1127/2023, som följer:

14 a, 14 d, 18, 24, 24 a §

(Som i ShUB)

(Ikraftträdandebestämmelse som i ShUB)

Betänkande ShUB 16/2024 rd
Reservation 1 /sd

Helsingfors 7.11.2024

Ilmari Nurminen sd
Krista Kiuru sd
Kim Berg sd
Ville Merinen sd

Betänkande ShUB 16/2024 rd
Reservation 2 /vänst

Reservation 2

Motivering

De nivåer på socialskyddsavgifterna som föreslås 2025 leder i kombination med regeringens övriga skattepolitik till en skärpning av beskattningen för många arbetstagare som hör till låg- och medelinkomsttagarna. Enligt Skattebetalarnas Centralförbunds beräkningar skärps skattekvoten till exempel för en löntagare som tjänar omkring 2 200 euro i månaden med omkring 0,4 procentenheter och för en löntagare som tjänar 3 000 euro i månaden med 0,5 procentenheter. Samtidigt har regeringen genomfört och fortsätter i nästa års budget att genomföra ett flertal åtgärder som försvagar medborgarnas köpkraft.

Arbetstagarnas köpkraft har försämrats på grund av de senaste årens höga inflation och återhållsamma löneuppgörelser samtidigt som vinstutdelningarna från företagen till ägarna har legat på rekordnivå. Finlands kostnadskonkurrenskraft har förbättrats betydligt jämfört med många länder, och å andra sidan har den svaga inhemska konsumtionsefterfrågan förlängt den ekonomiska recessionen. I denna situation skulle det vara motiverat att återkalla de överföringar av socialskyddsavgifter som gjordes i konkurrenskraftsavtalet från 2016 och för vilka de grunder som då anfördes inte längre gäller.

I konkurrenskraftsavtalet från 2016 ändrades ansvarsfördelningen mellan arbetslöshetsförsäkringspremier, arbetspensionsavgifter och socialskyddsavgifter på ett sätt som innebar en inkomstöverföring på nästan ett par miljarder euro från arbetstagare till arbetsgivare. För enskilda arbetstagare innebar det att enbart förändringarna i socialskyddsavgifterna minskade inkomsterna till exempel för den som hade 2 000 euro i månaden med omkring 500 euro per år. Den nivå på arbetslöshetsförsäkringspremierna som nu föreslås medför ingen ändring i fördelningen av socialskyddsavgifterna mellan arbetstagare och arbetsgivare, och därför kommer de ändringar som gjorts i konkurrenskraftsavtalet att fortsätta att äta upp en del av löntagarnas realinkomster 2025.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner ett uttalande. (Reservationens förslag till uttalande)

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt börjar bereda en lag om att ansvaret för de socialskyddsavgifter som i konkurrenskraftsavtalet överfördes på arbetstagarna igen ska åläggas arbetsgivarna.

Helsingfors 7.11.2024

Aino-Kaisa Pekonen vänst